

'S-GRAVENHAGE, 13 April 1950

Ref. No. 3801

AAN: MIN VOOR UNIEZ EN OVERZ RIJKSDELEN

Fotocopie nr: 23492

FC

374 *974*
CODETELEGRAM

Copie van	
<i>1/10</i>	
<i>KK</i>	

Plaats van afzending: D J A K A R T A

Datum van afzending: 13-4-1950

Inhoud (Paraphrase) —

Datum van ontvangst: 13-4-1950

GEHEIM.

Mede voor Drees en Stikker.

Hiermede verslag Generale Staf dd. 13 April afgesloten om 12,00 uur. Laat het zonder commentaar volgen:

A. Onderhandelingen Abdul Azis en Djakarta.

In avond 12 April alhier ontvangen nagekomen bericht van ochtend 11 April (dus daterend avant radiorede Sultan en publicatie voorlichtingsdienst RIS in avonduren van die datum) van Nederlandse troepencommandant Oost-Indonesie, luidende: "Hedenochtend 11 April Mokoginta aan Minister Defensie RIS telegram verzonden waarvan verkorte inhoud hierbij: Heb met Kapitein Azis gesproken, voorwaarden Uwe Excellentie zullen geaccepteerd na bevestiging zwart op wit en wanneer bewijzen van verwezenlijking daarvan gegeven. Verzoeken Worang opdracht geven terugkeren en geen provocatie middels oorlogsschip als anderszins. Kapitein Azis zal niet komen maar volledige brief ter verontschuldiging aan U schrijven. Indien belofte wordt bevestigd zal spoedig alles tot normale terugkeren. Betreffende KNIL personeel dat nog niet formeel overgegaan zal ik contact opnemen met Ned. troepen cdt. O. Indon. Voor hen ik voorstel deze zaak afdoen met vergiffenis, terugkeer van ieder naar eigen onderdeel en zeer versnelde reorganisatie en overgang naar APRIS. Verzoeken spoedigst antwoord. Getekend Mokoginta."

B. Houding Azis voorzover bekend nog onveranderd. Om foutieve RIS berichten aanzien zijn zogenaamde consignatie te logenstraffen werd door Azis in ochtend 12 April demonstratie-rit gehouden door Makassar met gemotoriseerde kolonne. Het geheel verliep model en zonder incidenten. Volgens bericht van Ned. tr. cdt. O. Indon. was Azis te 21.00 uur 12 April nog steeds niet voornemens Djakartawaarts vertrekken.

C. In verband met gebeurtenissen in avond van 11 April met betrekking tot korvet Hang Tua van Ned. tr. cdt. O. Indon. nog volgend telegram ontvangen dd. 12 April 13.30 uur nr. CS 179 A Geheim: "Vernam korvet Hang Tua gisteren opdracht RIS Regering onmiddellijk na geplande rede Sukarno vuur openen op Makassar waardoor onvermijdelijk vele burgers slachtoffer en paniek. Mij voorkomt Azis onbereid Djakartawaarts, Opwijs situatie Nederlandse samenleving nog steeds ernstig."

D. In ochtend 12 April passerende B 25 nam geen schepen voor Makassar waar zodat positie Hang Tua thans hier onbekend.

- 2 -

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig opgeborgen te worden.
4. Klappapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrasen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.

GEHEIM.

- E. In loop van 12 April alhier nog tussentijds bericht evaluatie B 2 van Ned.tr.cdt.O.Indon. ontvangen van volgende inhoud: "Na overleg President Sukawati en Lt.kol. Mokoginta 11 April opdracht gegeven regelingen treffen tot afscheep alle APRIS en TNI te Makassar en alle APRIS ex guerilla-strijders te Sungguminassa (totaal circa 500 man)."
- F. Situatie Makassar. Laatste conclusie van Chef Generale Staf - die sedert namiddag 12 April te Makassar - en Ned.tr.cdt.O.Indon. met betrekking tot meelopen KNIL als volgt: onder huidige omstandigheden volgelingen Azis bestaande uit compagnie APRIS en 125 meelopers. Bij landing TNI verwachtbaar dat practisch hele KNIL aan oproep Azis zal voldoen waarbij bevolking zich zal scharen achter verwachtbare overwinnaar. Mogelijkheid zeker aanwezig dat bij landing veiligheid Nederlandse levens en belangen niet verzekerd en bedreiging toenemend indien bij landing gebruik gemaakt van schepen onder Nederlandse vlag. Bovenstaande conclusie heeft instemming van vertegenwoordiger HC in Makassar. Stad Makassar uiterlijk nog onveranderd rustig. Slechts enige schoten gevallen, zoals reeds in vorig resume vermeld, bij doorzoeking verdachte stadswijk Makassar door politie. Tevens enige waarschuwingsschoten gelost door politie op burgers, welke in overtreding avondklok-bepalingen en niet aan sommatie gehoor gaven. In vroege ochtend 12 April bij Sungguminassa overval gepleegd door in zwart geklede bende op APRIS ex guerilla-strijders. Geen verliezen aan APRIS zijde. Deze guerilla's - vide voorgaande resume's - met medewerking Majoor Lahade (opvolgend commandant van Mokoginta) en 2 APRIS officieren zich destijds teruggetrokken in bepaald rayon bij Sungguminassa met belofte zich niet daarbuiten begeven, terwijl door Azis garantie geen actie zijnerzijds tegen deze troep. Thans besprekingen NIT Regering en Mokoginta om deze ex guerilla's op veilige plaats concentreren. In middag 12 April 4 chauffeurs Nederlandse Strijdkrachten buiten Makassar tussen kmp 13 en kmp 18 komend uit richting Bonthain in 2 Nederlandse motorvoertuigen door bende sterk circa 100 man, bewapend 1 op 3 waaronder 1 bren en 11 stens, aangehouden en van wapens en kleding beroofd, waarna toegestaan verder rijden Makassar. Bende onder bevel Nederlands sprekend persoon zich uitgevend voor TNI officier. Deze aan chauffeur verklaarde een en ander door hem bedoeld als represaille tegen daden Azis. Staatspolitie omtrent deze bende-activiteit ingelicht.
- G. In verband met door RIS Regering genomen maatregelen ten aanzien van vliegverkeer (Garuda Indonesian Airways) en Scheepvaart van en naar Makassar, waardoor verbindingen speciaal posten personeel vrijwel geblokkeerd, door Nederlandse tr.cdt.O.Indon. voorstellen gedaan met betrekking tot uitbreiding CMV diensten Djakarta-Makassar v.v. en regeling legerpost.
- H. Evaluatie A 1 bericht gewaagt van ontvangst door havenmeester Makassar van telegram van Hoofd Scheepvaart Djakarta. Hierin vermeld dat

13 April 1950

GEHEIM.

vaart van en naar Makassar verboden en alleen toegestaan aan schepen met speciale vergunning Minister Defensie. Radioverbinding van en naar Makassar verboden en alleen toegestaan van of via Djakarta voor Regeringstelegrammen.

- I. Reacties buiten Makassar in gebied NIT. Hedenmorgen hier ontvangen telegram van Nederlandse troepen onder-commando Molukken via Ned.tr.cdt.O.Indon. dd. 12 April 24.00 uur waarvan inhoud verkort als volgt: Op geruchten dat s.s. Camphuis van KPM op rede Ambon met TNI troepen aan boord gehele garnizoen Ambon en burgerbevolking te wapen. Ongewapende RST (regiment speciale troepen) zich door inbraak wapens uit wapenmagazijn verschaffen uiteraard zonder toestemming van Ned.tr.cdt Molukken. Hiertegen geen machtsmiddelen te Ambon aanwezig alleen persoonlijkheid van Nederlandse onder-commandant Majoor Nanlohy. Bevolking thans rustig, stemming echter nerveus. Bewijs hiermede geleverd dat eventuele inbreng TNI troepen niet zonder wapengeweld zal plaats vinden. Overig Oost-Indonesie geen nadere berichten.
- J. Reacties in gebieden buiten NIT. Bataljon Worang te Balikpapan. Hier ontvangen berichten van Nederlandse tr.cdt.Oost Borneo geven volgende situatie weer; Bontekoe ochtend 11 April gemeerd Balikpapan en aangevallen waterladen. Volgens gezagvoerder schip onzeewaardig aangezien leeg. Gezinnen bataljon Worang 12 April ontscheept en ondergebracht in voorlopig TNI kamp Balikpapan (gevorderde school). Troepen bataljon Worang niet tegenstaande uitdrukkelijk verbod toch naar Chinees kamp gegaan. Deze troepen zeer ondisciplinaire houding tegen plaatselijke RIS autoriteiten. Door Ned.tr.cdt. maatregelen getroffen (o.a. door consignatie) ter voorkoming contact met eigen troepen. Eigen troepen in Balikpapan in nerveuse stemming door gebeurtenissen Makassar speciaal Ambonnezen. Te verwachten schip met levensmiddelen ex Surabaya voor bataljon Worang loop 12 April verwacht. Op heden 13 April hier bericht ontvangen van Ned.tr.cdt.Oost Borneo waarin gewezen op zeer provocerend en demonstratief optreden manschappen bataljon Worang. In avond 11 April KNIL militair door 5 militairen Worang in restaurant aangevallen en mishandeld. Plaatselijk ADRIS commandant kan niets doen aangezien troepen Worang kennelijk niet in hand van commandant en ook met plaatselijke APRIS militairen ongeregelheden te verwachten bij aangehouden verblijf Worang-bataljon. Dezerzijds kolonel Simatupang door Nederlandse verbindingsofficier over bovenstaande ingelicht en terzake protest aangetekend. Overig Indonesie geen nieuwe gezichtspunten.
- K. Op heden 13 April hier van tr.cdt. Oost Java onbevestigd bericht ontvangen over instelling van geheime censuur over geheel Indonesie.
- L. Ned. tr.cdt. Oost Java meldde dat 12 April 08.00 uur nog geen schip met troepen ex Surabaya Makassarwaarts vertrokken. Abdullah bataljon (vide voorgaand resume) reeds gedeeltelijk ingescheept op KPM schip

GEHEIM.

Waingkapu voor vertrek naar NIT. Nieuw vaarplan troepenverscheppingen bij Nederlandse troepen-commando Oost-Java nog niet bekend.

M. Maatregelen Nederlandse Legerleiding.

1. Telegrafisch verzoek vide lid J sub 1 van resume 12 April, gedaan op verzoek leiding ADRIS onder motief dat in die omgeving (Bonthain) zich aanhangers van groep Azis bevinden. Hierdoor bij eventuele landing door APRIS troepen aldaar bij daaruit voortvloeiende schermutselingen met deze Azis aanhangers mogelijk KNIL personeel ex Bonthain gewikkeld hetgeen door ADRIS leiding niet gewenst. Van Ned. tr.cdt. O.Indon. inmiddels antwoord ontvangen dat gevraagde verplaatsing op korte termijn niet mogelijk.
2. Chef Generale Staf van Langen op 12 April 14.00 uur luchtgewijs naar Makassar vertrokken. Hedenmorgen bericht ontvangen aankomst Chef Generale Staf op vliegveld Kemajoran middag 13 April 17.30 uur verwachtbaar.
3. Naar aanleiding van misleidende RIS voorlichtingen rede Sultan in avond 11 April dezerzijds alle Nederlandse troepen-commandanten over juiste feiten ingelicht.

HIRSCHFELD 375. *lf*

JC/CN.